

FŐVÁROSI ÜGYEK.

Városi üzemek.

— Magyar városok vállalatai. —

Budapest, január 25.

A főváros ez évi költségvetése újabb tízmilliós emelkedéssel most készült el véglegesen. A költségvetési vita sok érdekes anyagot termelt a város sorsával foglalkozók részére, jóllehet a legtöbb anyag inkább elméletben jó, mint a kivitelben. Valahogy úgy fest a dolog, hogy a házi kezelés, amely most a főtéma, ha olcsóbb is, mint a magánvállalkozásé, de mintha nem lenne olyan jövedelmező, mihelyt a város kezébe kerül. A jövő megmutatja az igazat. Ma csupán az a bizonyos, hogy a házi kezelés érdekében óriás befektetéseket tesz a város és bár minden átvett üzemnél megfelelő személyzetet talált, mégis a személyzeti költségek — épp a szociális és gazdasági berendezések terhére rendkívül emelkedtek, majdnem mindenütt az intézmény rovására.

Igen nagy baj az is, hogy a városi üzemek létesítésénél költségkimélés nincs. A magánvállalkozás takarékos, óvatos, előrelátó, gondossága a főváros munkáinál alig látható. Ugyan melyik részvénytársaság tűrné el, hogy egy ötmillióra megtervezett fürdőintézmény, mint a Sárospárdó, tizenegytizenkét millióba kerüljön. Vajon mit tett volna egy magánvállalat azokkal a tervezőkkel, akik így falhoz állítanak. És ugyan akad-e a városházán valaki, aki ennek a fürdőnek a prosperálásáért elmeri vállalni a felelősséget és garantálja a beruházott tőke jövedelmezőségét. De nem csupán a Sárospárdónél, egyéb városi intézményeknél is ugyanez a rendszer divatozik. Emiatt kétséges a városi üzemek sorsa. De érdekes a jövőjük, leginkább azért, mert egy új generációt nevelnek a hivatalnok kereskedőt, hivatalnok börzianert, hivatalnok iparost, akik, ha kifejlődnek, talán más egészségesebb alapon bánnak a kezükre bízott intézményekkel.

A városi üzemek ügye egyébként az egész világon napirenden van s különösen a németek dolgoznak erősen a közhasznú üzemek városításán. Ettől várnak minden jót. Egyesületek, irodalmi vállalkozások buzgólkodnak mellette s talán ezeknek tulajdonítható, hogy észrevéve Budapest kommunizáló törekvését, ügyet vetettek a fővárosra is és könyvet irattak Budapest és a magyar városok házi üzeimeiről. Basch Imre dr. írt igen érdekes, alapos és szakszerű könyvet a magyarországi községi üzemekről, s könyve a müncheni szociálpolitikai egyesület kiadványai között most jelent meg. Ennek a munkának nagy a jelentősége. Németül íródott, előkelő helyen látott napvilágot, s így a nagy nyilvánosság tudomást vesz róla. Megérdemli. Adatái önállóak, ismertetése alapos és még az sem bántó, hogy a városok érdekében az állam ellenkél ki, amely mindent elszed a városoktól. Bizony ez igaz, de mindig úgy volt, hogy ahol két oldal harácsolni akart, az erősebb győzött.

A községi élet minden ágát részletezi Basch dr. könyve. Elsősorban és nagy terjedelemben Budapestről ír.

A főváros egyesítése óta csodálatos fejlődése ment át, de pénzügyei egyre rosszabbodtak. A bevételei sehogy sem állottak arányban a kiadásai val, amelyek mindig nagyobbodtak, a deficit is rémesen nőtt. A pénzügyi fejlődést ezek a számok mutatják:

	B e v é t e l	K i a d á s
1875	11,769.834	11,774.632
1890	17,764.588	17,764.588
1900	36,554.073	36,553.195
1905	41,022.189	41,022.189
1908	47,234.361	49,019.835
1910	55,444.667	55,444.667
1911	63,269.200	63,125.494

Az egyesítéstől, 1872-től 1903-ig a községi pótdadó 25 százalék volt, akkor emelték 33 százalékra. Ez segített a háztartáson, amelynek kiadási tételeit a váratlan bevétel hihetetlenül megduzzasztotta, majdnem negyven százalékkal. A pótdáóemelé s azonban nem mentheti meg a várost. A közhasznú üzemekre kell áttérnie, hogy abból teremthesse